

Aquest matí s'ha presentat el **document marc amb les conclusions finals i propostes de millora per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista, de l'autor/creador i del treballador de la cultura**

Aquest document, que **es presentarà a la Subcomissió per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista, del Congrés dels Diputats**, representa un pas endavant en el procés de treball que el **CoNCA** va iniciar l'any 2009 amb els artistes, els creadors i els professionals del món de la cultura en relació a la necessitat de poder disposar d'un **Estatut de l'Artista** que, per una banda, reculli la diagnosi del sector i la seva problemàtica actual, i per l'altra faci un seguit de propostes amb l'objectiu que la normativa del sector tingui en compte la seva casuística per tal que els autors, creadors i treballadors de la cultura puguin desenvolupar la seva professió amb totes les garanties necessàries. **Aquesta necessitat es va materialitzar l'any 2014 amb l'elaboració i presentació per part del CoNCA, de les 36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura.**

El **CoNCA** entén que les activitats culturals i creatives a Catalunya són un dels principals generadors de riquesa i ocupació. Donen feina a, pràcticament, 164.300 treballadors, el 5,2% del conjunt de persones ocupades al país (dades de l'any 2014). Tot i així, en aquests moments, l'artista, el creador i el professional d'oficis connexos **al món cultural es troba sovint en una situació de precarietat.**

Tot i ser cert que la crisi ha afectat tota la societat i l'artista no n'és una excepció, no és menys cert que la realitat que viuen la majoria d'artistes i creadors pot ser millorada amb **un dret que impulsi el contingut just de les seves normes i unes lleis que s'adeqüin al seu temps.** L'**Estatut de l'Artista** vol ser un full de ruta de negociació en aquesta direcció de millora.

El document *Conclusions finals i propostes de millora per a l'elaboració de l'Estatut de l'artista, de l'autor/creador i del treballador de la cultura*, ha estat realitzat sobre la base del document de les **36 propostes** del **CoNCA** i amb el mateix esperit, el de **poder dotar al sector de la cultura dels mitjans per desenvolupar la seva professió d'una manera digna i amb l'anhel de fer possible que els professionals del món cultural puguin gaudir de les condicions mínimes necessàries per realitzar la seva activitat amb les millors garanties.**

Tanmateix hi ha un seguit de mesures, de **propostes d'emergència**, que el **CoNCA** valora que ja poden, i **han de**, posar-se en marxa, sense esperar a l'aprovació de *l'Estatut de l'artista, de l'autor/creador i del treballador de la cultura*.

Les propostes d'emergència per a la millora de la condició del professional de la cultura són:

1) Evitar l'ús abusiu de la contractació mercantil

Situació actual: Els encobriments de les relacions laborals de caràcter especial dels artistes sota una relació mercantil és un problema generalitzat i habitual que afecta molt greument al sector cultural.

Per tal d'evitar els costos i gestions pròpies de la relació laboral, "s'obliga" a l'artista a mantenir una relació de caràcter mercantil, amb tot el que això comporta pel que fa a indefensió, de pèrdua de drets i d'assumpció d'obligacions que no li corresponen.

Proposta: Es proposa que el sector artístic pugui configurar una representació legal pròpia a escala sindical per tal de poder signar acords legals entre els empresaris i els treballadors de l'espectacle que garanteixin el compliment dels drets dels artistes.

2) Especial atenció als col·lectius específics dels professionals del circ i la dansa per la curta durada de la seva activitat professional i l'alt risc de lesions

Situació actual: Els col·lectius de dansa i circ, per raó de la mateixa naturalesa de la feina que fan, pateixen més accidents de treball que la resta d'artistes.

Proposta: Caldria portar a terme estudis per a concretar mesures de millora en prevenció de riscos laborals, amb la col·laboració de l'Institut de Seguretat i Salut Laboral del Departament de Treball.

3) Compatibilitat de la situació de jubilació amb la situació d'activitat artística

Situació actual: La legislació de la Seguretat Social permet la compatibilitat entre la jubilació i una activitat per compte propi sempre que aquesta activitat no comporti uns ingressos superiors al salari mínim interprofessional (9.907,80 € anuals). Segons aquesta norma, només fer una activitat

per compte propi amb uns ingressos per sota d'aquesta quantia seria compatible amb la situació de jubilació. La majoria de les activitats dels artistes i creadors es poden continuar desenvolupant arribada la jubilació, fet que comporta que es donin situacions d'incompatibilitat per poder cobrar la pensió i percebre rendiments per l'activitat artística.

Proposta: Aplicar un criteri proteccionista cap a la cultura a partir del qual la Seguretat Social permetés als creadors continuar amb la seva activitat creativa, tot i estar en situació de pensionista, atès l'interès general en la continuïtat de l'obra artística i la meritació dels drets d'autor de les seves creacions.

4) Garantir els drets de Propietat Intel·lectual dels Artistes i Creadors

Situació actual: El desenvolupament de les noves tecnologies digitals han fet aflorar un nou problema pels artistes: l'accés i la protecció de les seves obres en format digital. La pirateria i la protecció dels drets d'autor esdevenen queixes i greuges del sector cultural a les que s'ha de poder donar resposta.

Proposta: Cal crear protocols d'actuació de contractació per l'entorn digital que garanteixin als artistes la salvaguarda dels seus drets.

5) Aplicació d'un IVA cultural de forma generalitzada, a un tipus súper-reduït del 4%

Situació actual: La Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'IVA, a l'article 20.1.26 estableix per a determinats professionals del sector artístic (els que realitzen activitats que poden generar drets d'autor) l'exempció de repercutir l'IVA. En canvi, han de repercutir l'IVA altres professionals del sector.

D'aquest article es desprèn que una part dels professionals del sector cultural està exempta de repercutir l'IVA a les factures que emeti en l'exercici de la seva activitat. Ara bé, els professionals de la cultura escènica i professions connexes, entre altres, no queden inclosos dintre d'aquesta exempció. De la relació de professionals inclosos en la definició sembla que es desprèn que només s'han detallat aquells que el legislador ha considerat que podien generar drets d'autor.

Proposta: Caldria ampliar l'aplicació del tipus reduït (al 4%) que recull l'art.91.2 apartat 2 de la Llei de l'IVA que actualment només és aplicable en el cas del llibre, a totes les manifestacions culturals. Amb aquesta modificació, alhora que es regulen les activitats compreses en l'aplicabilitat del tipus mínim de l'IVA al 4%, també s'estaria fent una nova definició dels professionals del món de l'art i la cultura afectats per la mesura.

6) Potenciar la creació d'un sistema de representació sindical del sector cultural

Situació actual: El sistema de representativitat sindical que regula la Llei orgànica de llibertat sindical fixa uns requisits que el sector artístic no pot complir (treballar amb contracte i de forma continuada a l'empresa).

Proposta: Els sindicats d'artistes haurien de nomenar representants de tots els àmbits culturals amb l'objectiu d'iniciar negociacions amb el sector empresarial per tal de signar un conveni col·lectiu vinculant que regulés acuradament tots els aspectes de les relacions laborals que cal tenir en compte.

7) Implicació de les entitats de gestió en una major protecció dels drets d'autor d'artistes i de creadors

Situació actual: Des de determinats sectors (arts visuals i música), es generalitza la queixa de la rigidesa de les entitats de gestió; rigidesa que produeix situacions de conflicte entre la voluntat de l'autor i les directrius de les entitats de gestió, que sovint recapten de manera indiscriminada sense validar la voluntat de l'autor.

Proposta: Caldria vetllar perquè les entitats de gestió fessin un esforç d'apropament als seus socis i fossin més transparents en la seva gestió i en les seves liquidacions. Així mateix caldria que les entitats de gestió actualitzessin els seus contractes tenint en compte la nova realitat digital. L'actualització d'aquests contractes s'ha de fer de la mà, i en comú acord, amb els socis de les entitats.

8) Acord per a l'educació artística

Situació actual: Necessitat d'una profunda reforma de l'ensenyament que tingui en compte l'educació artística i la seva titulació.

Proposta: Consensuar un gran Acord per a l'educació artística que integri les institucions públiques implicades, Departament de Cultura i Departament d'Ensenyament, així com les comunitats cultural i educativa, com a gran proposta estratègica de país.

9) Implicació de l'Administració

Situació actual: L'Administració hauria de garantir l'aplicació d'unes bones pràctiques contractuals establint mecanismes de control que obliguessin als operadors culturals a complir amb les seves obligacions contractuals, establint com a criteri, per a concedir una subvenció a una empresa cultural, el compliment dels codis de bones pràctiques del sector en concret.

Propostes:

*/ La creació d'una Unitat d'Atenció a les Bones Pràctiques Professionals.

*/ El **CoNCA** podria incorporar, en les seves avaluacions estratègiques, la revisió dels contractes que fan servir els equipaments culturals amb els artistes i treballadors del sector dels equipaments.

*/ Estudiar la possibilitat d'incorporar com a requisit en les bases de subvencions del Departament de Cultura el compliment per part del sol·licitant dels codis de bones pràctiques contractuals del sector.

10) Elaboració d'un cens de professionals adscrits als sectors culturals

Situació actual: El 2 de maig de 2012, la Comissió de Cultura i Llengua del Parlament de Catalunya, va aprovar una resolució per unanimitat sobre l'elaboració d'un cens de professionals adscrits als sectors culturals.

Proposta: Reprendre aquesta resolució, impulsar-la i ampliar-la fent un cens dels professionals adscrits als diferents sectors culturals amb l'objectiu primer, de conèixer la veritable població dels artistes, creadors i professionals i segon, defensar els seus drets.

11) Dotar de més contingut al Registre de la Propietat Intel·lectual

Situació actual: El Registre de la Propietat Intel·lectual és un organisme previst a la Llei de Propietat Intel·lectual i està concebut com un dels sistemes de protecció dels drets de propietat intel·lectual, a través de la prova i la publicitat dels drets que s'hi inscriuen. El Registre de la Propietat Intel·lectual, depèn del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Totes les obres presentades al Registre són qualificades per ell sense que sigui necessari cap més tràmit amb el Registre Central. Per llei té encomanat la inscripció, qualificació i validació dels contractes que s'inscriguin. Per tant, sembla raonable dotar de més competències al Registre per tal que pugui desenvolupar funcions que ja té encomanades per la llei i el reglament.

Proposta: Dotar de més competències al Registre de la Propietat Intel·lectual per tal que pugui validar els contractes de cessió de drets proposats pels agents culturals amb l'objectiu que l'artista se sentís més emparat en les seves relacions amb el món empresarial.

12) Aplicació generalitzada de la Llei de Propietat Intel·lectual

Situació actual: L'aplicació de la Llei de Propietat Intel·lectual és molt protectora dels drets dels artistes i creadors i per això la seva aplicació correcta s'ha d'estendre a tots els àmbits de la creació i s'ha d'aplicar en tota la seva integritat.

Proposta: Treballar en la formació i conscienciació dels artistes i creadors per tal que coneguin tots els seus drets i obligacions envers la contractació i els seus drets de propietat intel·lectual.

Les associacions de Catalunya, representatives dels diferents sectors culturals que han participat en les taules de treball i que han aportat les seves reflexions i punts de vista sobre les peculiaritats del treball dels seus representats són: **Associació Professional de Músics de Catalunya, Associació de Músics de Jazz i Música Moderna de Catalunya, Associació de Músics de Tarragona, Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya, Associació d'Escenògrafs de Catalunya, Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya, Associació de Companyies Professionals de Dansa de Catalunya, Associació de Professionals de Circ de Catalunya, Associació de Regidoria de l'Espectacle de Catalunya, Associació de Tècnics i Tècniques de l'Espectacle de Catalunya, Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, Guionistes Associats de Catalunya, Asociación de Fotógrafos Profesionales de España, Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya, Associació d'Artistes Visuals de Catalunya, Foment de les Arts i del Disseny, Associació Catalana de Crítics d'Art i l'Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya.**

El **document marc** és un document de caràcter transversal desenvolupat sobre la base d'una anàlisi de la situació en els diferents sectors i col·lectius de la cultura.

Per realitzar-lo, no solament s'ha consultat la documentació existent, sinó que s'ha procedit a l'elaboració d'informes redactats expressament per experts en les diferents àrees que ha de cobrir l'Estatut. S'han mantingut reunions amb representants polítics dels diferents grups parlamentaris i s'han tingut en compte les aportacions efectuades per les diferents organitzacions.

El **document marc** conté les conclusions finals i les **50 propostes sobre l'Estatut de l'Artista, l'Autor/Creador i el Treballador de la Cultura**, consensuades i aprovades per més de setanta associacions, entitats i sindicats de tots els sectors de la cultura.

És important destacar que es tracta d'un document viu i que continuem treballant en informes relatius al reconeixement d'afeccions, malalties, lesions o al·lèrgies que hagin de ser considerades causes de baixa laboral, així com en l'elaboració d'un Codi de Bones Pràctiques.

Així mateix, hem d'indicar que el desenvolupament de l'**Estatut de l'Artista** no ha de significar un fre per a aprovar lleis i adoptar mesures que solucionin problemes que requereixin una actuació urgent, com ara la compatibilitat de pensions amb la percepció d'ingressos derivats del dret d'autor.

Principals propostes de l'Estatut de l'Artista, l'Autor/Creador i el Treballador de la Cultura

1. Àmbit fiscal

- ✓ Modificació de la qualificació de les rendes obtingudes per drets d'autor, que passen a ser considerades rendiments derivats de la propietat intel·lectual. Aquest canvi solucionaria el problema de compatibilitat amb el cobrament de pensions.
- ✓ Possibilitat de fraccionar la declaració d'ingressos en diferents exercicis.
- ✓ Baixada immediata de l'IVA al tipus impositiu reduït.
- ✓ Ubicació de tots els professionals del món de la cultura en la Secció Tercera de l'IAE.

2. Àmbit laboral i de seguretat social

- ✓ Reforma del sistema de seguretat social, amb la creació d'un sistema específic de protecció per al sector artístic, que garanteixi a l'artista la seva activitat professional en tots els mitjans i en què els períodes d'intermitència laboral no signifiquin períodes de desprotecció.
- ✓ Quota progressiva per als artistes i creadors que treballin com a autònoms.
- ✓ Incorporació del personal tècnic i auxiliar a la normativa que regula el treball en espectacles públics.

- ✓ Reconeixement de les malalties professionals dels artistes.
- ✓ Plans de transició laboral per a les professions de curta durada.
- ✓ Compatibilitat de percepció de pensions amb activitat artística.
- ✓ Control del frau encobert dels falsos autònoms.

3. Àmbit dels ensenyaments artístics

▪ Ensenyament primari i secundari

- ✓ Reforma del sistema educatiu que incorpori i inclogui les arts i l'educació artística, introduint l'educació musical obligatòria i gratuïta en tots els nivells educatius, per recuperar la seva importància al mateix nivell de matemàtiques i llengua.
- ✓ Promoció de nous batxillerats artístics que se sumin als que ja existeixen d'arts plàstiques i arts escèniques.

▪ Ensenyaments artístics superiors (EAS)

- ✓ Necessitat urgent d'una Llei orgànica d'ensenyaments artístics superiors.
- ✓ Propostes de models que podrien implantar-se a les EAS:
  - ** Creació de la Universitat de les Arts.
  - ** Facultats universitàries o espai integrat a la universitat.
  - ** Adscripció cap a la integració.
  - ** Creació d'instituts superiors, organismes autònoms.
  - ** Espai dependent de les conselleries d'educació.

4. Àmbit sindical

- ✓ Modificació legal necessària que permeti als artistes i creadors autònoms formar sindicats per defensar els seus drets col·lectivament.
- ✓ Supressió del límit d'antiguitat de sis mesos dins de l'empresa per possibilitar la participació en els processos electorals sindicals.
- ✓ En matèria de negociació col·lectiva, proposem que es fomenti el nivell de negociació autonòmic.

5. Protecció del dret d'autor

- ✓ Estendre la protecció de la propietat intel·lectual a obres artístiques no recollides a l'article 10 de la Llei de propietat intel·lectual (LPI), incloent-hi noves formes de creacions i actualitzant l'apartat d'obres escèniques i plàstiques protegides.

- ✓ Suprimir l'article 71 de l'LPI, que exclou el termini màxim de durada estipulat a la Llei per al contracte d'edició d'obres musicals, i de l'article 56.2 de l'LPI, que regula el dret d'exposició pública de l'obra fotogràfica o plàstica, ja que es tracta d'articles discriminatoris.
- ✓ Crear comissions de peritatge del registre d'obres de domini públic.
- ✓ Crear mesures de protecció per al creador i l'artista en l'entorn digital.
- ✓ Establir quotes de protecció de l'autor, de l'artista i de l'intèrpret europeu i espanyol en tots els mitjans de comunicació pública.
- ✓ Incloure novament la regulació del dret de participació que establia l'LPI al seu derogat article 24.

6. Codi de bones pràctiques

- ✓ Establiment d'un codi d'ètica o bones pràctiques que fixi les normes de comportament entre els diferents agents del sector.
- ✓ Mesures específiques de protecció al menor.
- ✓ Protocol de treball per a l'artista discapacitat.

Lliurament del document marc

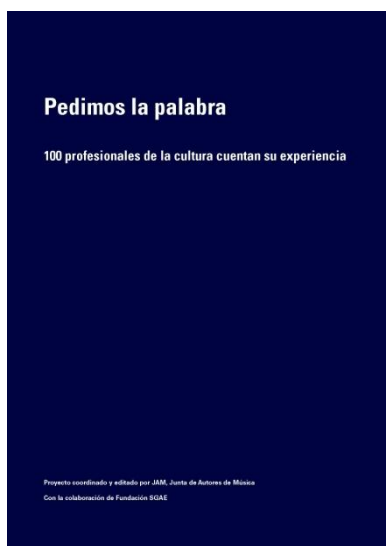
El document, que lliurarem a la Subcomissió Parlamentària creada per a l'elaboració de l'Estatut, va acompanyat d'una targeta USB que inclou els arxius que especificuem tot seguit:

- **Llibre d'informes tècnics**
  - ✓ **Reflexions prèvies al desenvolupament de l'Estatut**
  - ✓ **L'Artista i les activitats artístiques.** JAM, Junta d'Autors de Música
  - ✓ **L'escenari jurídic de l'Estatut de l'Artista.** Sonia Murcia Molina
  - ✓ **Anàlisi sobre la fiscalitat dels artistes. Propostes de millora.** José Antonio Abascal Rodríguez
  - ✓ **Naturalesa jurídica dels drets d'autor i la seva compatibilitat amb la pensió per jubilació.** Serveis jurídics de la Societat General d'Autors i Editors (SGAE)
  - ✓ **Riscos per als drets d'autor en l'ecosistema digital i mesures per a la seva protecció.** Eva Moraga Guerrero
  - ✓ **Propostes de millora de la situació sociolaboral dels artistes en espectacles públics.** Icíar Alzaga Ruiz
  - ✓ **L'incert futur dels ensenyaments artístics superiors.** Sonia Murcia Molina

- Documents annexos
- ✓ **36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura.** Informe CoNCA
- ✓ **Código de buenas prácticas del artista.** Informe FT
- ✓ **El código de buenas prácticas del actor en el audiovisual.** ABPAU
- ✓ **La fiscalidad de los escritores.** Informe ACE
- ✓ **Libro blanco de las buenas prácticas de gestión cultural en España.** FEAGC
- ✓ **Aportaciones.** CIMA. Associació de Dones Cineastes i Mitjans Audiovisuals
- ✓ **La actividad económica de los/las artistas visuales en España.** Marta Pérez Ibáñez i Isidro López-Aparicio
- ✓ **Propuestas de millora per a la docència en dansa.** APdC
- ✓ **Propuesta del Sindicato de guionistas ALMA.** Tomás Rosón. ALMA
- ✓ Documents consultats per a l'elaboració del document **Conclusiones finales y propuestas de mejora.**

Llibre *Pedimos la palabra. 100 profesionales de la cultura cuentan su experiencia*

El llibre ha estat coordinat i editat per la JAM - Junta de Autores de Música, amb la col·laboració de la Fundació SGAE

És evident que l'**Estatut de l'Artista** ha de nodrir-se d'unes lleis que donin suport als artistes i d'uns epígrafs que en parlin, però ignorar els mateixos artistes no seria just; sense donar-los la paraula, sense demanar-los l'opinió, sense valorar la seva experiència, aquest informe estaria desvalgut, no tindria ànima i una vegada més impediríem als artistes de tenir la presència que es mereixen. És important llegir aquests textos; els artistes no demanen almoïna, demanen justícia.

Podem qualificar el llibre ***Pedimos la palabra*** de document excepcional perquè poques vegades passa –si és que passa mai– que cent artistes de tots els sectors expliquin de manera col·lectiva les seves experiències personals, vivències i problemes, i transmetin els seus sentiments des del cor.

Els testimonis del llibre ***Pedimos la palabra***, variats, diversos en professions, edats, sexe,

orígens socials i professions, ens relaten històries de molt treball, de compromís diari amb una vocació que exigeix hores d'estudi i pràctica. Testimonis que desmenteixen aquesta idea fictícia de l'artista glamurós que passa els seus dies de catifa vermella en catifa vermella. L'art i les seves obres precisen de talent, però també d'ofici, tècnica i pràctica. **Crear és vocació i professió. És un treball.**

Entre els cent artistes que hi col·laboren, podem citar Alberto Garcia Demestres, Xavier Capellas, Álvaro Urquijo, Amparo Climent, Ángeles Caso, Forges, Kiko Veneno, Ouka Leele, Gonzalo Suárez, Sol Picó, Inés París, Javier Reverte, Salvador Barberà, Jota Mayúscula, Julia Altares, Rosendo, Santiago Auserón, Tomás Marco, Paloma Pedrero, Paca Gabaldón, Julián Hernández, Marisa González, Pablo Und Destruktion, Pepe Castro i Carlos Olalla.

"En aquest país hi ha nul interès pel patrimoni immaterial, que consisteix a saber d'on venim, com érem abans." **Eliseo Parra**

"Qualsevol empleat retirat pot obtenir altres rendes diferents d'aquesta, per exemple, si té algun pis llogat, inversions en empreses, accions, etc. Però, ai d'ell si se li ocorre guanyar diners amb un llibre! Millor serà que sigui menys d'uns 9.000 euros... Perquè si és més, l'Institut Nacional de la Seguretat Social li enviarà prest una notificació reclamant-li la devolució dels x mesos de pensió indegudament percebuts mentre perpetrava el gran pecat de crear una obra d'art." **Josep Anton Soldevila**

"La humiliació i el menyspreu als quals estem sotmesos els creadors d'òperes són continus i semblen no tenir fi, sempre hi ha un gir de rosca més al que semblava impossible acabar abocats, i com que no tenim una mínima facilitat perquè les teves òperes es representin se suma estar mal remunerats (no és lògic que un treball que ocupa un any, any i mig de la teva vida, es pretengui remunerar amb menys de 10.000€ –quan estan esplèndids–) o l'exigència cada vegada més usual d'haver de cedir els Drets d'Autor, els de comunicació pública... en realitat tots menys els drets morals (gràcies, gràcies), de no fer-ho, simplement estàs descartat." **Alberto Garcia Demestres**

"L'ajuda institucional estimularia el desenvolupament dels joves creadors i la seva inserció en la societat amb una aportació cultural important." **Esperanza Romero**

"Vaig accedir a la jubilació, i vaig albirar la possibilitat de complir amb el somni ajornat: tenir tot el temps del món per escriure. Tinc un desafiament: fer-ho compatible amb els meus Drets d'Autor." **Manuel Rico**

"La manca d'interès dels nostres polítics en relació a la indústria de l'entreteniment és tan evident que sento en l'ànima que mai serà d'una altra manera. Fins als mitjans de comunicació, jutge i part d'alguns problemes greus de la nostra cultura, han perseguit i estigmatitzat les entitats de gestió de drets de propietat intel·lectual i, lluny d'apostar per culturitzar la seva audiència, s'afanyen per rebuscar en tipus de programes i fórmules que fomenten l'encefalograma pla, així com evitar, amb males praxis, pagar els Drets d'Autor que legalment es generen en les seves cadenes." **Álvaro Urquijo**

"La majoria dels actors ens busquem el treball de vegades fins i tot perdent diners per fer-ho, sense cobrar assajos, pagant algunes despeses de producció, escenografia, vestuari, etc., sense tenir garantia si més no de recuperar l'invertit." **Gloria Vega**

"Haig de dedicar gran part del meu temps en la gestió econòmica, en comptes de crear i treballar amb els meus ballarins. [...] El problema recau en la poca programació de dansa que es fa des de les administracions públiques. És impossible que es consumeixi un producte si no hi ha existències." **Gonzalo Diaz**

"Les mesures que s'han pres contra mi atempten contra el dret de tot espanyol a portar endavant una vida dedicada a l'art, en el meu cas a la literatura." **Javier Reverte**

"Mai, cap de tots els treballadors de la Tresoreria de la Seguretat Social i l'Agència Tributària que he consultat durant tots aquests anys ha sabut resoldre'm un dubte, assessorar-me ni saber en quin calaix ficar-me." **Jorge Dutor**

"És impossible no preguntar-se, sense deixar mai enrere certa sorpresa, si el maltractament cultural és per ignorància o per malícia." **Marina Núñez**